

Majewski, Dariusz

Lustracja Seminarium Duchownego w Pułtusk w roku 1864

Studia Płockie 32, 213-223

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Dariusz Majewski

LUSTRACJA SEMINARIUM DUCHOWNEGO W PUŁTUSKU W ROKU 1864

W 1994 roku diecezja Płocka obchodziła uroczyste 400-lecie istnienia swego Seminarium Duchownego, którego pierwszą siedzibą był Pułtusk. Z tej okazji ukazało się kilka cennych opracowań poświęconych powstaniu i historii tej instytucji kościelnej.¹

Ciągle jednak odczuwamy niedostateczny sposób poznania dziejów seminarium, szczególnie Seminarium Duchownego w Pułtusku istniejącego w latach 1594-1865. Nie ma zbyt wiele publikacji poświęconych jego dziejom, oraz sprawie połączenia go z Seminarium w Płocku istniejącym od roku 1710. Dlatego wartym zauważenia jest znajdujący się w zasobie Archiwum Diecezjalnego w Płocku dokument z 26 kwietnia 1864 roku, będący opisem wizytacyjnym budynków i pomieszczeń seminaryjnych tuż przed jego likwidacją. Jest on owocem lustracji dokonanej w Seminarium z polecenia biskupa Wincetego Teofila Popieła na początku jego pasterzowania w Kościele Płockim, przez Józefa Pawłowskiego – pisarza Konsystorza Generalnego i Antoniego Stawireja – wikariusza Kolegiaty Pułtuskiej. Dokumentacja tej wizytacji pozwala na odbycie swoistego spaceru po budynkach seminaryjnych, zawiera bowiem szczegółowy ich opis i wręcz wyliczenie sprzętów w nich się znajdujących. Czytając ten tekst wędrujemy więc z wizytatorami przez parter budynku seminaryjnego, zaglądamy do spiżarni, piwnicy, mleczarni, stancji dla służby seminaryjnej, piekarni, odwiedzamy refektarz, kuchnię, stancje dla gospodyni. Idąc dalej, wchodzimy na piętro budynku, przemierzamy seminaryjne korytarze, poznajemy mieszkania we frontowym pawilonie oraz mieszkania w drugim pawilonie, wychodzimy na podwórze, oglądamy zabudowania tam się znajdujące łącznie z inwentarzem zwierzęcym. Lustracja ta daje wyobrażenia jak wyglądało i jak było wyposażone seminarium Pułtuskie tuż przed jego przeniesieniem do Płocka. Należy sądzić, że wyniki tej lustracji

¹ Np. zob. T. Żebrowski, Powstanie Seminarium Duchownego w Pułtusku i jego początkowe dzieje (1594-1650). W: Kościół i kultura, pod red. R. Jaworskiego i A. Koseskiego, Płock-Pułtusk 1996.

bez wątpienia wpłynęły na decyzję biskupa Popiela o przeniesieniu seminarium do stolicy diecezji, gdzie klerycy i profesorowie mogliby studiować i nauczać w lepszych warunkach.

Wspomniany dokument zawiera również opis folwarku św. Krzyża, który należał do uposażenia Pułtuskiego Seminarium, pominiemy go jednak w tym artykule, koncentrując naszą uwagę na opisie samego Seminarium. Artykuł niniejszy jest swoistą kontynuacją artykułu Księdza Profesora M. Grzybowskiiego pt. *Lustracja Seminarium Duchownego w Pułtusk w 1837 r.*, zamieszczonego na łamach *Studiów Płockich* w roku 1999, ponieważ przedstawia stan opisywanej instytucji w 27 lat później.

Sam dokument znajduje się w zespole akt Seminarium Pułtuskiego, w teczce bez sygnatury, ma wymiary 35 cm x 20 cm, jest napisany starannym pismem na dobrym gatunkowo papierze, nie posiada paginacji ani tytułu własnego.

Tekst źródłowy

Działo się to w mieście Pułtusk w gmachu Seminarium Pułtuskiego dnia 26 kwietnia 1864 roku.

Na zasadzie polecenia JW. Biskupa Diecezji z dnia 25 b. m. i r. N. 332 niżej podpisani delegowani Józef Pawłowski pisarz Konsystorza Jeneralnego Pułtuskiego et Antoni Stawirej wikariusz Kollegiaty Pułtuskiej, przybyli do Seminarium Pułtuskiego dla sporządzenia protokołu poborczo-tradycyjnego i spisania inwentarza żywego i martwego własnością Seminaryum Pułtuskiego będącego, odebrania go od x Leona Grzankowskiego b. prowizora Seminarium Pułtuskiego, a oddania Kanonikowi Ignacemu Wiegolawskiemu nowomianowanemu Prowizorowi Seminarium Pułtuskiego, a obejrzawszy budowlę, inwentarz żywy i martwy, znaleźli i oddali w obecności x Grzankowskiego, nowomianowanego Prowizora jak następuje.

Gmach Seminaryjski w Pułtusk, opisanie zewnętrzne

Leży przy ulicy Krzywe Koło, granice jego są: na zachód, ulica rzeczona i Kościół Farny z cmentarzem, na wschód, rzeka Narew, na południe Gmach xx Wikariuszów, z którym się bezpośrednio łączy, na Północ Kanonia N-14 z którą także szczytem się łączy, murowany z cegły palonej, o jednym piętrze, dachówką pokryty, zewnątrz otynkowany, ma dwa pawilony, jeden frontowy, dotyka wikariatu jedno z nim stanowiąc budowlę, drugi ku Narwi idzie, kąt prosty z pierwszym tworząc. Kominów murowanych dobrych ma 7, podwórze jedno, na nim okólnik mały dla bydła, wchód z ulicy do Gmachu, brama na podwórze, z podwórza do Gmachu jeden także wchód prowadzi.

Opis parteru

Wchodzi się do gmachu drzwiami pojedynczymi, grubymi, filungowemi, zamkiem z rygłem od wewnątrz, antabą żelazną z zewnątrz opatrzonymi, w korytarz

długi sklepiony z podłogą dobrą i zdrową z tarcic idącej w prostej linii aż do refektarza, przy którym pod kątem prostym zakręca się w prawo i idzie się aż do drzwi wychodzących na podwórze, które również są dobre i takiego fasonu jak pierwsze z zamkiem i ryglem, wchodząc od frontu po lewej stronie jest

1. Spizarnia, drzwi do niej dobre z zamkiem i kluczem na żelaznych zawiasach, sklepienie, podłoga ceglana, dwa okna z żelaznymi kratami dobre, opatrzone plecionką drucianą. Wewnątrz murowane wystaje wzniesienie na nim schody, do umieszczania drobnych rzeczy na niej znajduje się:

- a. półka duża z grubych bali przy ścianie północnej
- b. drewniana sosnowa spizarnia
- c. szafa do korzeni z szufladami stara
- d. liwarek
- e. półkorkowka
- f. kafle na masło 6
- g. stół dębowy
- h. korytka do solenia słoniny
- i. bańki do oleju blaszane 2
- k. wanienka
- l. oxeft i w nim octu 1/2 oxeftu
- ł. słoików szklanych 4
- m. kantar bez wagi
- n. kółka 2
- o. słoniny półciów 9 grubszych, 2 cienkie = ff. 520
- p. sadła funtów 127
- q. szynki 8, przednich 3 a zadnich 5
- r. główniny sztuk 4
- s. szchabów 2
- t. soli 1/2 beczki
- u. mąki pyłowej po 6 korcali żyta
- w. mąki razowej po 6 korcach była
- x. mąki przennej korzec
- y. ospy korcy 1/2
- z. kaszy jaglanej 2 korce
- aa. kaszy jęczmiennej korzec
- bb. kaszy pszennej 1/2 korca
- cc. cebuli pięć garcy
- dd. mięsa po wieprzaku f 118
- ee. pekifleszu 1/2 wołu
- ff. śledzi sztuk 49

2. Piwnica drzwi z korytarza pierwsze po spizarni, dwudziałowe, nowe, ryglami i kłódką opatrzone, do piwnicy sklepionej z okienkami na ulicę i daszkiem drewnianym prowadzą, tu się znajdują trzy wanienki, z których 2 w złym stanie.

3. Mleczarnia ma drzwi z zamkiem i kluczem, okno a przy nim kratka żelazna, sklepienie, podłoga ceglana, tu się znajdują garnki i dziurki gliniane oraz kierznia drewniana do robienia masła.

4. Stacja dla służby seminaryjskiej, drzwi z zamkiem, sklepienie, piec z zielonych kafliz z cugiem na korytarz drzwiczkami z blachy żelaznej, rura u pieca pojedyncza, okno jedno dobre, podłoga z tarcic, do tej stacji należą dwa łóżka nowe przez x Grzankowskiego uprawione.

5. Piekarnik, ma drzwi opatrzone zamkiem, sklepienie, ceglana podłoga, dwuizbowy, w pierwszej okno dobre, komin z blatem żelaznym drzwi do drugiej izby proste na klamkę tylko zamykane, posadzka jak w pierwszej, sklepienie, piec do chleba pieczenia do którego otwór w pierwszej izbie, piec ten większą zajmuje część stacji. Stół sosnowy stary z ławą przy murze, na nim służba jada, do piekarnika należą następujące przedmioty

a. dwa sagany miedziane średnie, funtów 6 1/2 i 7 1/2 ważące

b. łyżka miedziana z żelazną rączką f 1/2 waży

c. dwie kopanie drewniane

d. dzieża wielka do chleba rozczyniania

e. dwie konewki do wody w stanie złym

f. ceber

g. przykrywka żelazna jedna, zła

h. koryto do siekania zielska w stanie złym

i. łyżek drewnianych dla ludzi

k. łyżek blaszanych 5

l. szkopek

ł. balia jedna, a druga w stanie złym

6. Refektarz ma drzwi dobre z zamkiem, podłoga dobrą z tarcic, sufit na trzcinę, 4 okna dubeltowe z okienkiem i oszkleniem, biały piec kaflowy z laniami drzwiczkami i podwójną rurą opatrzone, przy refektarzu jest przedpokój z którego drzwi prowadzą do refektarza a na przeciwko tych drzwi z przedpokoju otwór do kuchni do podawania jedzenia z drzwiczkami dwudziałowymi, na haczyki zamkanymi, podłoga dobra, do refektarza należą:

1. Stoły sosnowe z bali 3 calowych dla alumnów

2. Stół dla profesorów

3. Ławy od muru przy stołach

4. Katederka dla lektora

5. Figura Chrystusa na drewnianym Krzyżu we framudze, duża

6. Obrusów 24 całych, a 2 w złym stanie

7. Serwet małych 17 całych, a 10 w stanie złym

8. Fartuiliów 3

9. Nożów i widelców żelaznych z taką oprawą par 20

10. Nożów i widelców w czarnej drewnianej oprawie par 7

11. Podstawek do nożów i widelców 5

12. Łyżek niewyszczerbionych 24

13. Łyżka wazowa 1
 14. Łyżka półmiskowa 1
 15. Widelec półmiskowy
 16. Talerzy płaskich 7 całych, a 2 pęknięte
 17. Talerzy głębokich 9 całych i 3 pęknięte
 18. Wazów 3, z których jedna pęknięta, a do dwóch brakuje przykrycia
 19. Salaterka 1
 20. Półmisków dużych 6, a jeden mały
 21. Przystawek płaskich dla alumnów 12 i 2 pęknięte
 22. Przystawek głębokich 10 i 5 pękniętych
 23. Szklanek ze szkła vidynaryjnego 9
 24. Szklanek cieńszych 9
 25. Karafek ze szkła białego 4
 26. Kinkietów 2
 27. Nożyczek do nich
 28. Solniczek glinianych 12
 29. Koło do roznoszenia potraw drewniane 1
 30. Cerat na stół 5
 31. Krzesel 5
 32. Stół do przedpokoju przy refektarzu
 33. Szafa
 34. Szlaban
 35. Koszyk do łyżek i widelców
 36. Kubków dla kleryków 22
7. Kuchnia, drzwi z zamknięciem nowe, podłoga ceglana. Kuchnia angielska z kapą z desek prętami żelaznymi do sufitu przytwierdzona, z trzema blatami i wielkim piecykiem dobrym opatrzona. Kocioł wmurowany miedziany, sklepienie, okna dwa na podwórze wychodzą z dobrym okuciem, okratowaniem należytym osklepieniem, przy kuchni jest ciemne zachowanie, do kuchni należą
1. Stół w złym stanie
 2. Szaflików 2
 3. Beczka
 4. Brytwan miedzianych 2
 5. Kociołków miedzianych 3, z których jeden z pałąkiem żelaznym, waży F 13 i 1/2, dwa z pałąkiem miedzianym.
 6. Rondli dużych 5, jeden z uchem miedzianym waży F 31, drugi F 17 i 1/2, trzeci F 16, czwarty F 14 i 1/2, piąty F 14
 7. Rondli średnich 3, jeden z nich waży F 10 i 1/2, drugi F 9, trzeci F 7
 8. Rondli mniej średnich 5, wszystkie razem ważą funtów 23
 9. Rondli małych sztuk 6 ważą razem F 18 i 1/2
 10. Pokryw miedzianych sztuk 9 ważą razem F 10 i 1/2
 11. Durszlaków 3, jeden duży, drugi średni, a trzeci mały ważą razem F 24
 12. Łyżek miedzianych płaskich 5, dwie z żelaznymi trzonkami ważą razem F 8 i 1/2

13. Szpryca miedziana waży funtów 1
14. Durszlak miedziany
15. Tarka
16. Tygiel kamienny
17. Foremek do robienia ciasta blaszanych 3
18. Brytwanna żelazna
19. Koprak żelazny
20. Moździerz
21. Tasak żelazny w drewnianej oprawie
22. Widelec duży
23. Niecka mała do mąki
24. Tasak żelazny podwójny
25. Korzenica blaszana stara
26. Stolnica drewniana w złym stanie
27. Patelnie 2
28. Rożen 2
29. Sito do mąki
30. Blach do pieczenia ciasta 6

8. Stancja dla gospodyni z drzwiami wchodowymi dobrymi zamkiem opatrzonymi, ma dwa pokoiki, do drugiego podobnież drzwi dobre z zamkiem, podłoga w obydwu dobra z tarcic, sklepienie w obydwu, w drugim pokoiku piec kaflowy biały z drzwiczkami żelaznymi i rurą, w każdym pokoju pojedyncze okno na podwórze wychodzące z dobrym oszkleniem i okuciem, w pierwszym pokoiku w południowej ścianie są drzwi z zamkiem i kluczem, prowadzą do zachowania, są one bez antaby. Podłoga w nim w średnim stanie, okna okratowane a otwory między kratami odrutowane, wychodzi na podwórze, okucie i oszklenie kompletne, w tym zachowniu chowa się chleb, mięso, kawę itd. U sufitu na lince zawieszono drewniane wagi na sznurach, a na oknie dwanaście równej wielkości i ciężkości wag żelaznych, przedstawiających razem 11 się znajduje. W tym zachowniu znajdują się:

1. Stół sosnowy
2. Szafa w średnim stanie
3. Młynek do kawy
4. Piecyk do kawy
5. Waliza
6. Zielasko do prasowania
7. Cukiernica blaszana
8. Worków 13 drobnych
9. Ścierek 9
10. Płótna na ścierki łokci 43
11. Kawy F 3 i 1/
12. Grzybów wianków 6
13. Makaronu drobnego F 11
14. Masło F 2 i 1/2

15. Smalcu kwart 7
16. Soku butelka 1
17. Agrestu butelek 2
18. Musztardy 1/2 baryłki

9. Piwnica, drzwi z zamkiem, położona jest pod schodami na piętro wiodącymi, jest na parterze ciemne sklepienia nie tynkowane, tu jest miejsce na włoszczyzną, podłogi nie ma.

10. Spichlerz drzwi ma dobre z zamkiem i kluczem, sklepienie podłoga z desek zła, okna dwa na ulicę okratowane, kraty odrutowane w środku przegrody z desek całówek na skład mąki i kaszy przeznaczone, ściany do połowy obite balami i deskami, pieca nie ma, tu znajdują się beczek 7 do kapusty większych i średnich z obręczami żelaznymi, także kapusty 1/2 beczki. Wszędzie gdzie są piece w stancjach, z korytarza są cugi do wycierania sady drzwiczkami żelaznymi i blaszanymi zaopatrzone.

Opisanie piętra, pomiędzy piwnicą nr 9, a spichlerzem nr 10 z dolnego korytarza idą schody drewniane szerokie z poręczą drewnianą po prawej stronie przy ścianie, 13 mają gradusów, prowadzą na maleńki korytarzyk, w którym podłoga z tarcic dobra i okno z dobrym oszkleniem i oprawą wychodzące na ulicę sklepioną z bramy od ulicy na podwórze wiodącą, z tego korytarzyka idą na górę o 10 stopniach schody, i pod tymi to schodami jest piwnica nr 9 opisana. Na piętrze trzy są korytarze, pierwszy wszedłszy na piętro widzieć się zaraz daje, ciągnie się od zachodu ku wschodowi przez cały ten pawilon, zakończony jest dwudziałowymi drzwiami do połowy oszklonymi na klamkę tylko zamykanymi, na przeciwnej stronie okno z którego widok na Kościół Koll. Pułtu. Przy stacji Nr 7 zwanej Dziekania jest zawieszony przy murze dość duży dzwonek w jarzemu drewnianem, nieco na zachód u sufitu wsi duża lampa.

Drugi korytarz na prost stacji Nr 6 idzie wedle długości pawilonu frontowego czyli równoległe ulicą, przy stacji Nr 5 o jeden stopień się wznosi, tak przedłuża się aż do stacji Nr 1, gdzie krata drewniana czarno malowana oddziela się od korytarza wikariackiego. Na tym także korytarzu wisi u sufitu lampa, u której potrzeba szkła nowego.

Trzeci na koniec najkrótszy naprzeciw stacji Nr 5, równoległe do pierwszego kończy się oknem półkolistym dużym weneckim o 4 przedziałach nie równych na podwórze wychodzącym, na tym korytarzu jest stół do czyszczenia sukien, na każdym korytarzu są stalugi nowe o dwóch przedziałach do drzewa, czyli 3 stalugi. Wszystkie korytarze mają podłogę z tarcic dobrą, sufity tynkowane, ściany pierwszej drzwiami i oknem, trzeci oknem, a drugi przez kraty tylko z wikariatu dopuszcza ją światło. Z korytarzy przy stancjach idą cugi tak jak na parterze blaszanymi drzwiczkami opatrzone.

Mieszkania we frontowym pawilonie

Przytyka do wikariatu od frontu z oknami trzema na ulicę, z korytarza drzwi z zamkiem, kluczem i zasuwką wewnątrz, na żelaznych zawiasach, olejno malowane prowadzą do ciemnego i zimnego pokoiku, z którego przez drzwi dwuskrzy-

dłowe do połowy oszklone olejno biało malowane, idzie się do przedpokoju, w którym okno jedno z lufcikem, dubeltowe, olejno malowane z deską parapetową. Ściany żółto malowane, bez pieca, z sufitem dobrym na trzycinę, do drugiego pokoju dużego drzwi dobre z zamkiem, kluczem i antabą na zawiasach, olejno biało malowane, po prawej stronie za drzwiami w rogu piec duży biały z kafli z drzwiczkami lanymi, sposobem kominkowym zbudowany, dubeltową rurą opatrzone, podłoga zwyczajna z tarcic dobra, ściany niebiesko malowane, a framuga do łóżka w północnej ścianie zielono. Sufit w obydwóch pokojach również jak w przedpokoju dobry, okna dwa dubeltowe deskami parapetowymi opatrzone, olejno malowane, należycie oszklone, kompletnie okute, dwie w ścianie szafki z drzwiczkami na zamek z kluczem olejno malowane nad szafkami w ścianie dwie półki za okienkami dobrze oszklone, w nich są także półki drewniane. Wchodząc do przedpokoju po lewej ręce drzwi z zamkiem i kluczem, malowane, do zachowania prowadzą, podłoga w miernym stanie, okno dobre pojedyncze, pieca nie ma. Zachowanie to należy do księży wikariuszów Kolegiaty Pułtuskiej, które oni na pewien czas do użytku pozwolili prowizorowi Seminarium Pułtuskiego jako przytykające do jego mieszkania.

Nr II Przeciwny Nr-wi z pokojów dwóch złożony z oknami na podwórze seminaryjskie, drzwi z korytarza jako też i do drugiego pokoju większego z zamkami i kluczami, na żelaznych zawiasach dobre, w pierwszych jeszcze zasuwka z wewnątrz, okna dubeltowe biało malowane, w pierwszej stacji jedno, w drugim dwie nowe. Sufit na trzcinie, piec w drugiej tylko stacji z kafli białych z drzwiczkami i rurą, podłoga nowa, tu mieszka 3 profesorów.

Nr III Z oknami od podwórza, z korytarza drzwi z zamkiem, kluczem i zasuwką do drugiego pokoju, drzwi olejno namalowane w pierwszych dwa, a w drugim pokoju jedno okno dubeltowe nowe biało malowane, piec z białych kafli z drzwiczkami, podłoga nowa, tu mieszka 2 profesorów.

Nr IV Na przeciwko Nr 3 z oknami dwoma od frontu nowe, tu się mieści Biblioteka, drzwi do niej dobre, z zamkiem, kluczem i antabą żelazną, jeden tylko pokój, podłoga dobra olejno malowana. Sufit na trzcinę, przy ścianach stają szafy sosnowe z przegrodami do książek, których spis znajduje się alfabetycznie sporządzony. Stół sosnowy stary, fotel, także do siedzenia stołek, pieca nie ma.

Nr V Stacja od frontu, drzwi wchodnie z korytarza, z zamkiem, kluczem, zawiasami i rygłem do klucza i zasłonką, wewnątrz opatrzone, dwa pokoiki, pierwszy chłodny o jednym oknie z lufcikem, w murze szafa z półkami, zamkiem i kluczem opatrzone, do drugiego pokoiku większego drzwi filangowe z zamkiem, kluczem i zasuwką, dwa okna nowe dubeltowe olejno białe jak i drzwi malowane, piec biały kaflowy z drzwiczkami, rurą dubeltową, a przy nim kominek z zasłonką, do pieca cug z korytarza jak i do kominka, podłoga nowa, sufit na trzcinę, tu mieszka profesor i 4 seminarzystów.

Mieszkania w II pawilonie

Nr VI Drzwi wchodowe dubeltowe z antabą i kluczem prowadzą do przedpokoju ciemnego i zachowanka małego, z przedpokoju prowadzą drzwi na wschód

do pokoju o jednym oknie, widok na podwórze, okno dubeltowe nowe z lufcikiem, piec nowy z kafli białych, na zachód zaś prowadzą drugie drzwi dubeltowe do pokoju dużego, z widokiem na ulicę, okna dubeltowe dwa, nowe, w jednym lufcik, żelazny, drzwi prowadzące do tych pokoi dubeltowe na pół oszklone z antabami i zamkami nowe, piec z kafli białych z drzwiczkami jak i w drugim pokoju na sposób kominkowy ukadzony z cugami na korytarz. Podłogi nowe, sufit na trzcinę, ściany papierem wyklejone, tu mieszka regens seminarium.

Nr VII Drzwi z zamkiem i kluczem, okno z lufcikiem.

Nr VIII Drzwi z zamkiem i kluczem, okno z lufcikiem, piec jeden ogrzewa obydwie te stancje to jest 7 i 8.

Nr IX Drzwi z zamkiem i kluczem, okno z lufcikiem, piec.

Nr X Luzem drzwi dobre z zamkiem i kluczem, okna trzy z jednym lufcikiem, rzeczy gruntowe, dwa stoły sosnowe z bali z dwoma takiemiz ławami, stolik mały, katedra nowa malowana olejno, nad katedrą wisi obraz św. Wincentego, na przeciwległej ścianie wsi obraz Matki Boskiej.

Nr XI Naprzeciw Muzeum drzwi dobre z zamkiem i kluczem prowadzą do stancji o dwóch oknach na podwórze seminaryjskie wychodzą, w jednym lufcik. Stancja ta jest nad kuchnią i piecem.

Nr XII Drzwi z zamkiem z kluczem prowadzą do stancji o dwóch pokojach po jednym oknie, w pierwszym pokoju jest lufcik, piec jeden z drzwiczkami z pierwszego pokoju ogrzewa dwie stancje.

Nr XIII Dwie stancje, pierwsza obszerna, a w niej pierwszokursowi alumni prelekcji słuchają, druga mała z korytarza, do pierwszej drzwi z zamkiem i kluczem, do drugiej drzwi szponowe z zamkiem i kluczem, w pierwszej okno weneckie o 4 przedziałach z lufcikiem u dołu, w drugiej także jedno okno zwyczajne z lufcikiem u dołu, piec z drzwiczkami z pierwszego pokoju ogrzewa obydwie stancje, także ława, tablice i katedra.

We wszystkich opisanych powyżej stancjach są piec z kafli białych z drzwiczkami blaszanymi i rurą z cugami na korytarz, podłoga z tarcic sosnowych. Sufit na trzcinę, okna wszędzie dubeltowe.

Z parteru idąc na piętro schodami na lewo, pomiędzy schodami a korytarzem drugim idą schody drewniane na górę w średnim stanie, także drzwi na skobel i kłódkę zamykane. W dachu są lufty czyli okienka, na górze nie ma mieszkań, służy bowiem tylko na zachowanie gospodarskie.

Kloaka

Idąc z korytarza piętrowego od ulicy ku Narwi ciągnącego się drzwiami powyżej już gdzie było o korytarzach opisane, jest mały korytarzyk ku północy idący i z pierwszym kątem prosty stanowiący, którego lewym bokiem mur szczytowy gmachu, a prawym ściany z desek, drewnianym dachem pokryty. Korytarzyk ten jak szerokość ściany szczytowej gmachu się kończy, pod kątem prostym się łamie i idzie ku wschodowi, mając po lewej stronie mur, a po prawej ścianę z desek, podłoga i dach z desek. Kloaka drewniana, dzieli się na parter do którego się wchodzi z podwórza i tam jest legowisko dla trzody chlewnej, i na piętro do którego

z korytarza powyżej opisanego się wchodzi, z drzwiami na zawiasach. W tej kloace są 4 wiadra z drzwiami osobnymi. W prawej ścianie jest okno z naszczytem, okuciem i oszkleniem.

Opis podwórza

Z ulicy prowadzi brama dwudziałowa, ze szponą, z wnętrza na szkobel i kłódką zamykana, mająca dwa haczyki żelazne do zapinania obydwóch. Z bramy wiedzie korytarz sklepiony, na który wychodzi okienko, w opisie piętra na początku wzmiankowane, dalej wiedzie przy gmachu ulica brukowana. Z końcem gmachu dzielająca się pod kątem rozwartym, jedna wiedzie do kloaki i dolnej, a druga do okólnika poniżej opisanego. Na podwórzu wiedzie brama powyżej opisana, od Narwi podobnie brama, o której mowa będzie poniżej, na okólnik prowadzi, a z gmachu drzwi powyżej opisane.

Zabudowania w podwórzu

1. Browar dawny, drzwi, na skład różnych rozmaitości przeznaczony, 12 łokci szeroki a 24 długi, murowany, dachówką pokryty. Futryna we drzwiach wchodowych zupełnie zła, jak i drzwi, dach i cały browar potrzebują reperacji. Tu są dwa kotły żelazne, jeden większy drugi miniejszy, każdy z żelaznymi obręczami, dwa okratowane okna.

Za browarem drwalka, do niej drzwi szatoware zamkiem opatrzone, podłoga zła, z drwalki na górę po schodach, pułap dobry, na górze ani z oknami mieszkań nie ma.

2. Stajnia z bali 3 cali, 28 i 1/2 łokcia długa, a II łokcie szeroka, w łątku zbudowana, w niej mieszczą się trzy stajnie dla koni, z których dwie mają drzwi dobre na zamek, a trzecia na skobel, kłódką zamykane, pomiędzy stajnią pierwszą od północy a średnią jest jeszcze komórka z dwudziałową bramą na szkobel zamykana. Budynek ten dachówką pokryty a na okapie deskami, w dachu dymnik z drzwiczkami dobrymi i ze skoblem. Do siana podłoga z desek.

Przy stajni przystawka od szczytu południowego dla drobiu, gontami pokryta, na podwórko drzwiczkami na skobel, z podwórka para drzwi prowadzi do dwóch chlewów dla kaczek i gęsi.

3. Obórka dla bydła z okólnikiem szeroka łokci 10 cali 6, a długa łokci 20, bez bramy i podłogi, drzwiczek małych furtkowych dwoje, jedno przy bramie bez zawiasów i szkobla, drugie z boku do chlewka dla świń ze szkoblem i na zawiasach. Obora deskami pokryta z dymnikiem takimże bez drzwiczek.

Okólnik od Narwi i podwórko parkanem się oddziela od wikariaty i reszty podwórza, jest kawał parkanu, obora i browar wyżej opisane. Parkan w złym stanie od Narwi z opasią, do tego okólnika prowadzą dwie bramy na przestrzał, dwudziałowe na szkobel zamykane zle, jedna z podwórza a druga z okólnika do Narwi, przy ostatniej jest jeszcze furtka drzwiczkami z klamką i rygłem opatrzona.

4. Przystawka w szczycie gmachu, czyli wozarka z dachem szklonym, deskami pokrytym, a od korytarza z piętra do kloaki prowadzącego balami czyli deskami odgrazona, ma dwudziałową bramę, tu magiel się mieści.

5. Chlewy pod korytarzem z piętra do kloaki prowadzącym z dachem skośnym z desek, o trzech przedziałach, w dwu podłoga zła, a w trzecim nie ma wcale. Chlew od wozarki ma dwudziałową bramę ze szkoblem, dwa zaś drugie mają drzwi zwyczajne na szkobel zamykane, pułapu nie ma żadnego. Od kloaki ku Narwi idzie parkan bez opasi, zakręca się pod kątem prostym i dochodzi do stajni. Pomiędzy oborą a browarem ścianki zagrodzone deskami, od browaru aż do gmachu wysoki idzie parkan.

W podwórzu seminaryjskim znajdują się:

Drób: kur 6, kurczków 6 większych, kurcząt 13 małych, kogut 1, kaczek 7.

Nierogaczny:

1. Macior starych 5
2. Wieprzaków roczniaków 11
3. Prosiąt tegorocznych 12
4. Wieprzaków dwurocznych 7
5. Kura lat dwa 1

SOMMARIO

Il primo seminario della diocesi di Płock è stato creato nell'anno 1594 e aveva la sede a Pułtusk. Funzionava fino all'anno 1864, quando è stato trasferito a Płock e unificato con il seminario di Płock esistente quì dal 1710. Nel presente articolo viene descritta l'ultima ispezione del seminario di Pułtusk avvenuta il 26 aprile 1864. Essa presenta l'aspetto esterno degli edifici del seminario, la loro attrezzatura e le condizioni del lavoro, dello studio e delle vacanze degli alunni e dei professori.